

JUSTIITS- JA DIGIMINISTEERIUM

Siseministeerium
info@siseministeerium.ee

Teie 19.02.2025

Meie 21.03.2025

nr 1-6/3111-1, SIM/25-
0181/-1K
nr 8-2/1805

Siseministri määruste muutmise eelnõu kooskõlastamine

Austatud minister

Siseministeerium on saatnud Justiits- ja Digiministeeriumile kooskõlastamiseks siseministri määruse "Siseministri määruste muutmine seoses välismaalaste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (rändemenetluste tõhustamine) eelnõuga" eelnõu (*eelnõu*). Justiits- ja Digiministeerium kooskõlastab eelnõu järgmiste märkustega.

- Eelnõu § 1 – broneeringuinfo andmekogu põhimäärus.** Eelnõu §-ga 1 muudetakse broneeringuinfo andmekogu põhimäärust, mis on kehtestatud politsei ja piirivalve seaduse (PPVS) § 25² lõike 2 alusel. Palume edaspidi PPVS muutmisel teha §-s 25² järgmised muudatused.

Esiteks palume lõikest 2 jätta välja sõnad „andmekogu asutab ja selle“ – antud juhul puudub vajadus anda volitus registri asutamiseks, kuna seaduse tasandi regulatsiooni kehtestamisega on seadusandja registri juba asutanud, seega puudub valdkonna eest vastutaval ministril võimalus seda asutada.

Teiseks palume lõike 8 kehtetuks tunnistada. Nimetatud lõige näeb ette, et broneeringuinfo andmekogu andmed ei ole avalikud. Juhime tähelepanu, et kõnealune regulatsioon ei kujuta endast asutusesiseseks kasutamiseks (AK) tunnistamise alust avaliku teabe seaduse (AvTS) mõttes. Andmed ei muutu automaatselt AK märkega teabeks, vaid andmete puhul tuleb igakordselt hinnata, kas esineb mõni AK alus või on andmed avalikud. Lisaks selgitame ka, et Riigikohtu halduskolleegium on AvTS-i puhul sedastanud: „AvTS § 35 lg-s 1 sätestatud aluste esinemisel ei kohaldu juurdepääsupiirang vahetult seaduse alusel, vaid juurdepääsupiirangu kehtestamine tuleb asutuse juhul otsustada (AvTS § 34 lg 2; RKHKo nr 3-19-2069/19, p-d 13 ja 15).“

Selgitame, et AvTS § 3 kohaselt on avalik teave (edaspidi teave) mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Nimetatud teabele juurdepääsu võib piirata seaduses sätestatud korras. Seega lähtub AvTS eeldusest, et kogu teave, mida riik töötleb oma ülesannete täitmisel, on avalik, välja arvatud juhul, kui teabe suhtes on kehtestatud juurdepääsupiirang.

Juurdepääsupiirangud on sätestatud AvTS §-s 35. Juurdepääsupiirangud ei kohaldu automaatselt, vaid teabevaldajal on igakordne kohustus kaaluda, kas piirangut teabe suhtes kohaldada või mitte (va mõned üksikud n-ö absoluutsed juurdepääsupiirangud).

Justiits- ja Digiministeeriumi seisukoht on, et AvTS-is sätestatud juurdepääsupiirangud peaksid katma üldjuhul kõik võimalikud juhud, millal võib olla õigustatud andmetele juurdepääsu piirata. Kuigi AvTS § 35 lg 1 p 19 võimaldab eriseadustes juurdepääsupiiranguid kehtestada, siis seda saab teha üksnes põhjendatud juhtudel (mh tuleb hinnata, kas ja miks ei ole AvTS § 35 alused piisavad). Samas ka eriseadustes juurdepääsupiirangute ettenägemisel peab teabevaldajale jääma kaalutusõigus, st et andmed ei ole automaatselt juurdepääsupiiranguga, vaid teabevaldaja langetab iga kord eraldi otsustuse, kas andmed on avalikud või juurdepääsupiiranguga. Juhime ka tähelepanu, et isegi kui teave on tunnistatud asutusesiseseks (AK) teabeks, siis olukorras, kus selle suhtes esitatakse teabenõue, peab teabevaldaja iga kord hindama, millises osas seda teavet saab siiski avalikustada ja millises osas kehtib mõni juurdepääsupiirang, ning enne teabe avalikustamist piiratud osa kinni katma (AvTS § 38 lg 2).

AvTS § 43⁸ lõike 1 kohaselt peavad andmekogus töödeldavad andmed olema avalikult kättesaadavad, kui neile ei ole seadusega või selle alusel kehtestatud juurdepääsupiirangut. Andmekogude juhendi kohaselt: „AvTS võimaldab teabele, sh andmekogudele, juurdepääsupiirangu seada kas AvTS § 35 alusel või eriseaduse alusel. Seega peabki eriseaduses vajadusel sätestama erinormina AvTS-ist andmete juurdepääsupiirangu. Juurdepääsupiirangu norm peab olema konkreetne ja selge ning sellest peab selguma, miks juurdepääsupiirang kehtestatakse.“. Eriseaduses andmekogu andmetele absoluutse juurdepääsupiirangu kehtestamisel tuleb lähtuda sellest, et selline juurdepääsupiirang on lubatud kehtestada üksnes olukorras, kui on teada, et kõik andmekogus olevad andmed on juurdepääsupiiranguga. See tähendab, et seadusandja peab eriseaduses absoluutse juurdepääsupiirangu kehtestamisel tegema andmekogus sisalduva kogu teabe suhtes kaalutusotsuse, hinnates ühelt poolt avalikku huvi nende andmete avalikustamise suhtes ning teiselt poolt selle teabe asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamisega kaitstavat huvi. Näiteks on üheks selliseks absoluutseteks juurdepääsupiiranguks AvTS-is ette nähtud § 35 lg 1 punkt 5, mis näeb kohustuslikuna ette, et kaitseväge valdusse sõjalise valmisoleku tõstmisel ja mobilisatsiooni korral üleantava riigivara kohta käiva teabe peab teabevaldaja tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks ilma, et tal oleks sealjuures antud võimalus kaaluda sellise piirangu põhjendatust. Samas on seadusandja AvTS § 35 lõikes 1 loetletud juurdepääsupiirangute puhul valdavalt pannud teabevaldajale siiski kohustuse juurdepääsupiirangu vajalikkust hinnata. Näiteks AvTS § 35 lg 1 p 7, mille kohaselt tuleb AK teabeks tunnistada teave, mille avalikuks tulek ohustaks (st teabevaldaja peab iga juhul hindama, kas ohustab või ei ohusta) muinsuskaitse all olevat objekti või muuseumikogusse kuuluvat museaali.

2020. aasta 1. detsembril jõustus Tromsø konventsioon, mille Eesti ratifitseeris 2016. aastal. 2024. aastal antud hinnangus Eesti õiguse kooskõlale nimetatud konventsiooniga on välja toodud, et absoluutsed seadusega ette nähtud erandid teabe avalikkusest peavad olema minimaalsed. Lisaks on Eesti eelnevalt nimetatud hindamise raames antud selgitustes viidanud, et isegi kui sellised absoluutsed erandid teabe avalikustamisest on kehtestatud, siis on seadusandja selle kehtestamise raames juba hinnanud, kas erandiga kaitstud huvi kaalub iga juhul üle avaliku huvi nimetatud teabe vastu.

Seoses Tromsø konventsiooniga on oluline ka märkida, et eriseaduses sätestatav täiendav juurdepääsupiirang peab jääma konventsiooni artikliga 3 antud raamidesse. Konventsiooni artikkel 3 annab ammendava loetelu põhjustest, millest tulenevalt võib piirata ametlikele dokumentidele juurdepääsu ning liikmesriigil ei ole õigust seda loetelu laiendada.

Eelnevast tulenevalt on Justiits- ja Digiministeerium seisukohal, et eriseaduses saab täiendava juurdepääsupiirangu ette näha üksnes juhul, kui AvTS sellekohast alust ette ei näe. Eriseaduses sätestatud juurdepääsupiirangu normist peab nähtuma selgelt piirangu kehtestamise eesmärk, st millist huvi avaliku huvi vastu kaalutakse. Seletuskirjas tuleb välja tuua, millise Tromsø konventsiooni artiklis 3 sätestatud aluse alla sätestatav juurdepääsupiirang mahub ja millise mõttekäigu tulemusel sellise järelduseni jõutud on. Käesoleval juhul näib aga, et juurdepääsupiirangu aluseks piisab ka AvTS §-s 35 ette nähtud alustest ning eriseadustesse täiendavat juurdepääsupiirangu alust ette nägema ei pea.

Eelnevale tuginedes tuleb Justiits- ja Digiministeeriumi hinnangul PPVS § 25² lg 8 kehtetuks tunnistada, kuna see ei sisalda endas täiendavat juurdepääsupiirangut võrreldes AvTS-iga, vaid

ilmselt on enamuse teavet võimalik asutusesiseseks kasutamiseks tunnistada AvTS § 35 lõike 1 punktide 1 ja 3¹ alusel.

2. **Eelnõu § 2 – elamislubade ja töölubade registri põhimäärus.** Eelnõu § 2 punktiga 3 lisatakse andmekogusse kantavate andmete loetellu sotsiaalmeediakontod, kuid määruse aluseks oleva seaduseelnõuga ette nähtud andmekoosseis sotsiaalmeediakontosid ei hõlma. Kuna sotsiaalmeediakonto on vabatekstiväli, mis võib sisaldada ükskõik milliseid andmeid, siis peab see olema seaduse tasandil eraldi välja toodud. Viimasel juhul on ametiasutusel võimalik tutvuda üksnes sotsiaalmeediakonto avaliku sisuga. Palume eelnõu § 2 punktiga 3 kavandatud muudatus eelnõust välja jätta, kuna see ei mahu seaduses toodud andmekoosseisu loetelu alla. Sama märkus kehtib ka eelnõuga muudetavate teiste määruste kohta, millega sotsiaalmeediakonto andmekoosseisu hulka arvatakse.
3. **Eelnõu § 2 punktiga 4** asendatakse määruse § 9 lõike 1 punktis 22, lõike 3 punktis 3 ja § 19 lõike 2 punktis 3 sõna „karistatuse“ sõnaga „karistamise“;

Kui lugeda Riigikogu menetluses olevat seaduseelnõu 548SE seletuskirja, siis puuduvad põhjendused, miks soovitakse VMS §-s 228 kasutada sõna „karistatuse“ asemel sõna „karistamine“. Kehtiva VMS §-des 108, 124, 125, 180, 237, 241 on „karistatuse“ mõiste kasutusel. Seega ei ole kahjuks seaduseelnõu 548SE järginud terminite ühtsust.

Kooskõlastamiseks esitatud eelnõu seletuskirjas märgitakse lk 3 järgmist:

Punktiga 4 muudetakse määruse nr 81 § 9 lõike 1 punkti 22, lõike 3 punkti 3 ja § 19 lõike 2 punkti 3. Muudatusega asendatakse loetletud punktides sõna „karistatuse“ sõnaga „karistamine“. Muudatus on seotud VMS-i muudatusega, mille kohaselt kantakse elamislubade ja töölubade registrisse edaspidi andmed välismaalase kriminaalkorras karistamise kohta ja eelnõu § 7 punktis 34 esitatud muudatusega, millega sätestatakse tähtajalise elamisloa taotlemise korral kriminaalkorras karistamise kohta esitatavad lisadokumendid. Kuna tähtajalise elamisloa ja selle pikendamise ning pikaajalise elaniku elamisloa taotlusele lisatakse andmed välismaalase kriminaalkorras karistamise kohta, siis ei hõlma see üksnes karistatuse kohta andmete esitamist. Seega täpsustatakse määruse nr 81 sõnastust ning edaspidi kantakse elamislubade ja töölubade registrisse andmed taotleja karistamise kohta. Tegemist on tehnilise muudatusega.

Kuna Riigikogu menetluses olevat eelnõu ilmselt muuta ei kavatseta, kuigi see on hetkel võimalik, sest eelnõu ei ole teisele lugemisele veel saadetud, siis palume põhjendused välja tuua kooskõlastamiseks esitatud eelnõu seletuskirjas, et edaspidi oleks selge, mis oli muudatuse tegelikuks põhjuseks.

Märgime, et „karistus“ on oma tähenduselt kitsam kui „karistamine“. Karistusregistri seaduse § 5 lõike 1 kohaselt on registrisse kantud isiku karistusandmetel õiguslik tähendus isiku karistatuse ja kuriteo või väärteo korduvuse arvestamisel kuni andmete kustutamiseni.

Kui nüüd hakatakse rääkima „karistamisest“, siis ei ole selge, kas hõlmatud on ka need andmed, mis on juba kustutatud ning kantud karistusregistri arhiivi. Palume ümber lükata arvamus, et muudatuse eesmärgiks on saada välismaalase kohta edaspidi andmeid ka kustunud karistuste kohta ehk karistusregistri arhiivist.

4. **Eelnõu § 2 punktiga 10** muudetakse määruse § 10 sissejuhatavat lauseosa. Kui lugeda paragrahvi teksti, siis see näeb ette tähtajalise elamisloa taotlemisel kriminaalmenetluses osalemiseks andmekogusse kantavad andmed. Punkti 9 kohaselt kuulub andmekogusse kandmisele ka selle kriminaalasja number, milles välismaalane on kannatanu või tunnistaja, punkti 10 kohaselt andmed prokuröri kinnituse kohta.

Palume selgitada, mida tähendab prokuröri kinnitus? Kuidas see välja näeb? Kas kahtlustatava osas on tähtajalise elamisloa väljaandmine välistatud, et loetelus on välja toodud üksnes kannatanu või tunnistaja?

5. **Eelnõu § 2 punktiga 19** asendatakse § 34 punktis 2 sõnad „isiku kriminaalkorras karistatuse“ sõnadega „või muu dokument isiku kriminaalkorras karistamise“.

Seletuskirjas märgitakse lk 6, et muudatus on seotud VMS-i muutmise eelnõuga, mille kohaselt kantakse elamislubade ja töölubade registrisse edaspidi andmed välismaalase kriminaalkorras karistamise kohta. Muudatusega viiakse määruse nr 81 sõnastus kooskõlla seadusega.

Nii nagu eespool sai juba välja toodud, soovime selgitust, kas muudatuse eesmärgiks on muuta regulatsioon karmimaks ehk tahetakse isiku karistamise osas saada andmeid ka karistusregistri arhiivist. Karistatus on isikul teatud aja, aga teave selle kohta, et teda on karistatud, võib tähendada ka seda, et arvestatakse kustunud karistust, mis on kantud arhiivi.

Palume seletuskirjas selgitada ja tuua näide, mida peetakse silmas „muu dokumendi“ all.

6. Eelnõu §-des 2 ja 9 kasutatakse sõnastust:

„andmed kuritegelikku ühendusse, terroristlikku ühendusse või äärmusrühmitusse kuulumise kohta, andmed terroristliku organisatsiooni või äärmusrühmituse kontrolli all oleval alal viibimise kohta, andmed tulirelva või lõhkematerjaliga kokku puutumise kohta ning inimsusevastase kuriteo või sõjakuriteo toime panemise kohta“.

Palume selgitada, miks eelnõu § 5 (siseministri 22. märtsi 2023. aasta määruse nr 6 „Migratsiooni järelvalve andmekogu põhimäärus“ muutmine) kasutab lisaks kuulumisele kuritegelikku ühendusse, terroristlikku ühendusse või äärmusrühmitusse ka sõnastust „või omab või on omanud kontakti nendesse kuuluvate või kuulunud isikutega“, samuti seoses tulirelva või lõhkematerjaliga kokkupuutumise sõnastust „või oskab neid käsitleda“. Samuti on seotud inimsusevastase kuriteo või sõjakuriteo toimepanemine veendumusega, mida aga eelnõu §-des 2 ja 9 väljatoodud loetelus ei ole rõhutatud. Palume selgitada, miks erinevates määrustes ei kasutata ühesugust sõnastust, millega seda erisust põhjendatakse.

7. Eelnõu § 9 – viisaregistri põhimäärus. Viisaregistri põhimääruses on ette nähtud, millises osas kaasvastutavad töötajad isikuandmete töötlemise eest vastutavad. IKÜM-i kohaselt peavad kaasvastutavad töötajad määrama läbipaistval viisil kindlaks ja leppima kokku oma vastutuses isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate kohustuste täitmisel. Nende vastavate kohustuste kindlaksmääramisel tuleb eelkõige arvesse võtta andmesubjektide õiguste kasutamist ja teabe esitamise kohustust. Hetkel ei ole põhimääruses reguleeritud seda, kuidas kaasvastutavad töötajad toimivad avastatud intsidendi korral, kuidas toimub üksteise teavitamine, kes teavitab järelvalveasutust ning kes andmesubjekti. Palume selles osas põhimäärust täiendada.

Viisaregistri põhimääruse § 18 näeb ette, et andmeandja vastutab tema esitatud andmete ning alusdokumentidel olevate andmete õigsuse eest alusdokumendi esitamise ajal. Poliitsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet ja Välisministeerium vastutavad, et nende poolt andmekogusse kantud andmed vastavad andmeandja esitatud andmetele. Justiits- ja Digiministeerium selgitab, et andmete edastaja vastutab edastatavate andmete õigsuse eest. IKÜM art 6 lg 2 kohaselt tagab andmekogu vastutav töötaja sama artikli lõikes 1 sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtete järgimise. Art 6 lg 1 punkt d kohaselt tagab vastutav töötaja ka andmete õigsuse ja asjakohasuse. Eelnevat arvesse võttes vastutab andmekogu vastutav töötaja tervikuna infosüsteemi andmete õigsuse eest. Seda isegi siis, kui väärad andmed on andmekogusse sattunud mõnest muust andmekogust. Palume § 18 põhimäärusest kustutada.

Välismaalaste seaduse § 102 lg 5 ja viisaregistri põhimääruse § 20 lg 1 näevad ette, et andmekogus sisalduvad andmed ei ole avalikud. Juhime tähelepanu, et kõnealune regulatsioon ei kujuta endast asutusesiseseks kasutamiseks (AK) tunnistamise alust avaliku teabe seaduse (AvTS) mõttes. Andmed ei muutu automaatselt AK märkega teabeks, vaid andmete puhul tuleb igakordselt hinnata, kas esineb mõni AK alus või on andmed avalikud. Lisaks selgitame ka, et Riigikohtu halduskolleegium on AvTS-i puhul sedastanud, et „AvTS § 35 lg-s 1 sätestatud aluste esinemisel ei kohaldu juurdepääsupiirang vahetult seaduse alusel, vaid juurdepääsupiirangu kehtestamine tuleb asutuse juhul otsustada (AvTS § 34 lg 2; RKHKo nr 3-19-2069/19, p-d 13 ja 15).“ Vt selgitusi pikemalt eespool broneeringuinfo andmekogu märkuste juures.

Käesoleval juhul näib, et juurdepääsupiirangu aluseks piisab ka AvTS §-s 35 ette nähtud alustest ning eriseadustesse täiendavat juurdepääsupiirangu alust ette nägema ei pea. Seega tuleb

välismaalaste seaduse § 102 lg 5 ning põhimääruse § 20 lg 1 kehtetuks tunnistada. Sama märkus kehtib ka põhimääruse § 23 lg 4 kohta ning välismaalaste seaduse § 111 lg 5 kohta.

Põhimääruse § 23 lg 3 kohaselt kantakse pärast säilitustähtaja möödumist andmed andmekogu arhiiviosasse, kus neid säilitatakse 50 aastat. Samas ei nähtu aga põhimäärusest, millisel juhul ja kellele võimaldatakse arhiivile juurdepääs, st kellele sealt andmeid väljastatakse ja mis eesmärgil. Arhiveerimise mõte seisneb selles, et andmeid ei ole küll aktiivselt vaja, kuid teatud juhtudel võib neid siiski vaja olla. Ehk siis andmed kantakse arhiivi ning põhimääruses peaks ette nägema selged juhud, kes ja milleks arhiivi andmeid võib kasutada. Juhul, kui archiveerimine erisusi kaasa ei too, siis ei ole archiveerimist ka vaja. Põhimääruse § 23 lg 5 kohaselt määrab vastutav töötaja oma ametniku või töötaja andmekogu peakasutajaks, kes vastutab andmete õigeaegse archiveerimise ja arhiiviandmete juurdepääsu andmise eest. Vastutav töötaja määrab ametniku või töötaja, kellel on õigus pääseda arhiiviandmetele ligi ulatuses, mis on vajalik tema ameti- või tööülesannete täitmiseks. Sellest sättest näib, et arhiivi andmeid on vaja üksnes vastutava töötaja enda ülesannete täitmiseks. Juhime tähelepanu, et andmekogul on mitu kaasvastutavat töötajat ja selge ei ole, kes ja mis ülesandeks arhiivist andmeid saab. Palume mõelda läbi, kas archiveerimine on üldse vajalik ning kui jah, siis põhimääruses ette näha selge kord, mis eesmärgil ja kes arhiivist andmeid saavad.

8. Eelnõu § 9 punktiga 36 täiendatakse määruse § 14 punktiga 7 järgmises sõnastuses:

7) infosüsteem POLIS – süüteo menetluse, ennetava tegevuse, otsimise ja jälitusmenetluse andmestiku andmed;

Palume selgitust, kas kindlasti on eesmärgiks ka väärteomenetluse kohta andmete kasutamine või on tegelikult tegemist üksnes kriminaalmenetlusega. Süüteo menetlus on teatavasti üldtermin, mis hõlmab nii väärteo- kui ka kriminaalmenetluse.

Punktis 12 räägitakse tagaotsitava tunnistaja ja süüdistatava või süüdimõistetu andmetest. Tõstatame küsimuse, kas kahtlustatavat ei otsita taga. Kriminaalmenetluse seadustiku § 138 lõike 3 kohaselt võib menetleja kutsel ilmutata jäänud väljakutsutud kahtlustatava, süüdistatava, süüdimõistetu, kannatanu, tsiviilkostja või tunnistaja suhtes kohaldada sundtoomist, järgides KrMS §-s 139 sätestatud, või kuulutada ta tagaotsitavaks. Palume hinnata, kas p 12 peaks hõlmama ka kahtlustatavat.

9. Eelnõu § 9 punktiga 42 täiendatakse määrust §-ga 20¹ järgmises sõnastuses:

„§ 20¹. Juurdepääs VIS-i andmetele õiguskaitse eesmärgil

(1) VIS-i andmetele juurdepääsutaotlus esitatakse Politsei- ja Piirivalveametile.

(2) VIS-i andmeid võib töödelda üksnes kriminaalmenetluse seadustiku § 126¹⁹ lõikes 2 nimetatud kuriteo ennetamiseks, tõkestamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks, sellise kuriteoga seotud kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks ning korraldumise kõrvaldamiseks.

(3) Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Rahapesu Andmebüroo, Välisluureamet, Maksu- ja Tolliamet ning Keskkonnaamet võivad lõikes 2 sätestatud eesmärgil taotleda ja saada VIS-i andmeid.“;

Seletuskirjas märgitakse lk 45 § 20¹ lõike 3 loetelu kohta järgmist:

„Lõikes 3 sätestatakse, et PPA, KAPO, Rahapesu Andmebüroo, Välisluureamet, Maksu- ja Tolliamet ning Keskkonnaamet võivad määruse nr 71 § 20 lõikes 2 sätestatud eesmärgil taotleda ja saada VIS-i andmeid. VIS-i kantud andmetele võimaldatakse juurdepääs kooskõlas VIS määrusega. Muudatus tehakse õigusselguse eesmärgil. Muudatuse tulemusena on tagatud õigusselgus, et VIS-i riiklik keskne juurdepääsupunkt on PPA. Samuti on muudatuse tulemusena olemas ülevaade, millise terroriakti või muu raske kuriteo tõkestamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks või karistuse täideviimiseks võib õiguskaitse eesmärgil VIS-i andmeid töödelda ning kes on selleks pädevad asutused.“.

Palume täiendavat selgitust, kus on VIS määruses see loetelu konkreetselt esitatud, kellel on õigus andmeid saada. Kui võrrelda kavandatava § 20¹ lõike 3 sõnastust KrMS §-ga 31 (uurimisasutuste piiritlemine), siis need loetelud ei kattu.

KrMS § 31 lõike 1 kohaselt on uurimisasutusteks oma pädevuse piires Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitseiamet, Maksu- ja Tolliamet, Konkurentsiamet, Sõjaväepolitsei, Keskkonnaamet ning Justiits- ja Digiministeeriumi vanglate osakond ja vangla, kes täidavad uurimisasutuse ülesandeid vahetult või nende hallatavate või kohalike asutuste kaudu.

Kavandatavas § 20¹ lõikes 2 viidatakse KrMS-le ja teatud kuritegudele. Soovime selgitusi, miks § 20¹ lõike 3 loetelu ei ole kooskõlas KrMS uurimisasutuste loeteluga, miks on loodud erisused, kuigi viidatakse andmete saamisele seoses KrMS § 126¹⁹ sätestatud kuritegudega.

- 10. Eelnõu § 10 p 1** – kõnealuse sättega täiendatakse välismaalase lühiajalise Eestis töötamise registreerimise andmekogu põhimääruse § 7¹ andmetega, mida andmekogus töödeldakse, ning lisatakse sinna andmed õppimise, töötamise ja muude oluliste asjaolude kohta. Õppimise ja töötamise andmed on hõlmatud välismaalaste seaduse §-s 111 lõikes 3 toodud andmekoosseisuga, kuid muud olulised asjaolud võivad olla laiem andmekoosseis, kui seadusega on lubatud, seega palume regulatsiooni täpsustada. Võimalus on näiteks viidata seaduse andmekoosseisule, et oleks selge, et põhimäärusega ette nähtu ei välju seadusega etteantud raamidest.
- 11. Seletuskirja lk 6** märgitakse eelnõu § 5 punktiga 2 täiendatakse määruse nr 6 § 11 lõiget 1 punktidega 2¹ –2³, millega lisatakse migratsioonijärelevalve andmekogu põhimäärusesse andmeandjana automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogu, karistusregister ja majandustegevuse register. Kõigi nimetatud andmekogude andmevahetus migratsioonijärelevalve andmekoguga on automaatne. Automaatse biomeetrilise isikutuvastuse süsteemi andmekogust saadakse välismaalase biomeetrilisi andmeid tema isiku tuvastamise või isikusamasuse kontrollimise eesmärgil. Karistusregistrist kontrollitakse riskiprofiili põhiselt välismaalase ja välismaalase kutsuja või muu isiku, kelle juurde välismaalane tuleb, kehtivaid karistusandmeid.

Palume lisada kinnitava lause, et karistusregistri arhiivist andmeid ei nõuta ega kontrollita.

- 12. Seletuskirjas lk 10** märgitakse eelnõu § 6 punkti 5 kohta mh järgmist:

Seega on riigil oluline teada, kas pikaajalise viisa taotleja on varasemalt kriminaalkorras karistatud, mis võimaldab teha järeldusi tema üldise õiguskuulekuse ja avaliku korra reeglitest kinnipidamise kohta. Reeglina puuduvad Eesti riigil andmed välismaalase varasema tausta või karistamise kohta. Selleks, et haldusorganil oleks võimalik veenduda välismaalase usaldusväärsuses, on otstarbekas, et välismaalane vastavad andmed esitab. Riikidevaheline päringute tegemine eeldab andmetöötluseks välismaalase nõusolekut ja on ilmselgelt aeganõudvam ning koormavam. Muudatuse eesmärgiks on võimaldada välismaalasel esitada vajalikud tõendid, et haldusorgan saaks veenduda välismaalase taustas ja seadusekuulekuses.

Palume täpsustada, kas varasem kriminaalkorras karistamine hõlmab üksnes kehtivat karistust ning kustunud karistustele, mis on kantud üle arhiivi, tähelepanu ei pöörata.

- 13. Seletuskiri lk 29** toob välja, et eelnõu § 7 punktiga 34 täiendatakse määrust nr 7 uue §-ga 22¹, millega reguleeritakse tähtajalise elamisloa taotlemise korral kriminaalkorras karistamise kohta esitatavad lisadokumendid. Lõikega 1 sätestatakse, et vähemalt 14-aastane taotleja esitab tähtajalise elamisloa taotlemise korral dokumendi taotleja välisriigis kriminaalkorras karistatuse kohta. Kas ja miks on siin valitud kitsam, karistatuse mõiste, kui eelnõus on läbivalt loobutud karistatuse mõistest?

- 14. Seletuskirja lk 45** on tekst:

„[...] üksnes KrMS § 489⁶ lõike 1 punktides 1–21 ja 23–32²⁷ nimetatud kuriteo ennetamiseks, tõkestamiseks, avastamiseks ja menetlemiseks, sellise kuriteoga seotud kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks ning korrariikkumise kõrvaldamiseks.“

Parema arusaadavuse huvides soovitame allmärkuse nr 27 indeks esitada mitte numbri 32 kohal, vaid nt sõna „nimetatud“ kohal, sest praegu tekib lugejas ekslik arvamus, et tegemist on KrMS § 489⁶ lõike 1 punktiga 32²⁷.

15. Seletuskiri märgib lk 56 (sotsiaalne mõju) mh:

„Lisaks võib näiteks välisriigi kriminaalkorras karistamise tõendi saamine ning nende legaliseerimine olla aeganõudev.

Palume selgitada, mida tähendab „nende legaliseerimine“. Kas mõeldud on tõendi legaliseerimist?

16. Seletuskirja 5. osas „Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud“ palume välja tuua arvuline hinnang, kui palju kulub infosüsteemide arendamise ja haldamise kuludeks. Samuti palume ära tuua, kui palju ja millistest allikatest (riigieelarve, struktuurivahendid) vahendid plaanitakse saada. Palume seletuskirjas (lk 58) täpsustada, et üks rahastamise allikatest on „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi 2 „Digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“ raames toetatava meetme 21.1.2.1 „Digiriik“ sekkumine 21.1.2.11. „Digilahenduste ja uuenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtt avalikus sektoris“.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Katariina Kärsten 53888918
Katariina.Karsten@justdigi.ee
Alar Teras
Einar Hillep
Helen Uustalu